

ROMAN

The background is a painting of a landscape. In the foreground, a dark river reflects the sky and the trees. The middle ground shows a line of trees, some with autumn-colored foliage in shades of orange and yellow, and others in dark green. A full moon is visible in the pale, hazy sky. The overall mood is serene and contemplative.

İvan Bunin
Arsenyev'in
Yaşamı

ÇEVİRİ: UĞUR BÜKE

♥ can
modern

İVAN BUNIN
ARSENYEV'İN
YAŞAMI

Can Modern

Arsenyev'in Yaşamı, İvan Bunin

Rusça aslından çeviren: Uğur Büke

Жизнь Арсеньева (Jinz Arsenyeva)

İlk baskı: Editions Sovreménnyye zapiski, Paris, 1930

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Sobranie soçineniy v devyati tomah, C.1, Moskva, Hudojestvennaya literatura, 1984

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ağustos 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Müge Karahan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Aylin Güler / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6398-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

İVAN BUNİN
ARSENYEV'İN
YAŞAMI

ROMAN

1933 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Rusça aslından çeviren

Uğur Büke

♥can

İVAN BUNİN, 1870'te soylu bir ailenin çocuğu olarak, Voronej'de dünyaya geldi. Çocukluk ve gençlik yıllarını Rusya kırsalında geçirdi. Yelets'te ortaokula devam etti ancak maddi nedenlerden dolayı mezun olamadı. 1887'de şiir ve kısa öyküler yayımlamaya başladı, 1889-1892 yıllarında *Orlovsky Vestnik* gazetesinde çalıştı. Sonraki on yıl içinde tanınırlığı arttı, Anton Çehov'un yanı sıra, Moskova ve St. Peterburg'da edebiyatla ilgilenen diğer edebiyatçılarla arkadaşlıklar kurdu, giderek büyüyen Rus Sembolist hareketine dahil oldu. Rus Devrimi'ni onaylamadı ve 1920'de Fransa'ya göç etti. Bu süre zarfında *San Francisco'lu Adam*, *Köy*, *Mitya'nın Aşkı* ve kendi hayatından otobiyografik izler taşıyan romanı *Arsenyev'in Yaşamı*'ni yazdı, bir o kadar İngilizce eseri de Rusçaya kazandı. 1903 ve 1909 yıllarında Puşkin Ödülü'ne layık görüldü ve 1909 yılında Rus Akademisi'ne seçildi. Büyük hayranlık duyduğu Lev Tolstoy'u hatırlatan üslubuyla, 1933'te Nobel Edebiyat Ödülü kazanan ilk Rus yazar oldu. 1953'te Paris'te öldü.

UĞUR BÜKE, 1959'da Suşehri'nde doğdu. Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. 1981'de mezun olduktan sonra Türkiye'nin Sesi radyosunda Rusça spiker ve çevirmen olarak çalıştı. Askerliğinin ardından İstanbul'a yerleşerek turist rehberliği ve Sovyetler Birliği Başkonsolosluğu'nda çevirmenlik yaptı. Nikolay Gogol, Lev Tolstoy, İvan Turgenyeve, Nikolay Leskov, İvan Bunin, Valentin Rasputin, Anatoli Rybakov, Yuri

Bondarev, Nikolay Nekrasov, İlya Boyařov, Svetlana Uturgauri, Olcas Söleymenov, R. Abutalıbov, E. Muradaliyeva gibi yazarların eserlerini Türkçe kazandıran ve TYS yesi olan Bke evli ve bir kız ocuk babasıdır.

Özgeçmişim

10 Ekim 1870'te doğdum. Babam Aleksey Nikolayeviç Bunin, annem Ludmilla Aleksandrovna. Annemin kızlık soyadı Çubarova'ydı.

Bunin soyuna ilişkin pek bir şey bilmiyorum. Yalnızca geçen yüzyılın başlarında A.P. Bunina adlı kadın ozanla, A.İ. Bunin'in yasadışı oğlu olan ve Rusya'nın en büyük ozanlarından sayılan V. A. Jukovskl'nin herkes tarafından bilindiğini biliyorum. Soylu ailelerin anlatıldığı bir tarihte ailemiz üzerine şunlar yazılıdır:

“15. yüzyılda Polonya'dan Knyaz¹ Vasili Vasilyeviç'e sığınan Simeon Bunkovski bu ailenin kurucusu sayıl-

1. 9. yüzyılda ortaya çıkan şehir ve bölge beyliklerinin yöneticisi, derebeyi olan *knyaz*'lar merkezî yapılanmayla birlikte çarlık yönetimine bağlı hale gelmişlerdir. Babadan oğula geçen *knyaz*'lık, 18. yüzyılda çar tarafından verilen bir unvana dönüştürülmüştür. Önceleri soyluluk da gerektiren bu unvan daha sonra sıradan bir görev unvanı hale gelmiştir. Bizde üçüncü dillerden yapılan çevirilerde önceleri “prens” olarak algılanan *knyaz*'ların hükümdar soyuyla bir ilgileri yoktur, dolayısıyla bu kişilere Türkçedeki genel anlamıyla “prens” demek mümkün değildir. Bu nedenle bu kitapta *knyaz* ve bağlantılı olan diğer sözcükleri, dilimize olduğu gibi geçen kont, baron, dük gibi unvanlar gibi orijinal haliyle bıraktım. Aile reisine *knyaz*, karısına *knyaginya*, bekâr kızına “*knyajna*”, bekâr oğlunaysa “*knyajjiç*” denmektedir. Çocuklar evlendiklerinde erkek, *knyaz*, kız ise *knyaginya* olarak çağrılır. Rusçadaki büyük *knyaz* ve büyük *knyaginya* ise çar ailesinden olanların taşıdığı bir unvandır. Bu unvan da merkezî devlet yapısı oluşturulduğunda bütün *knyaz*'lıkları bir araya getiren Moskova Büyük Knyazlığı nedeniyle kullanılmaktadır. (Ç.N.)

maktadır. Rusya'ya yerleşince Bunin adını alan bu kişinin soyundan gelen erkeklerin birçoğu Rusya için canlarını vermişler, savaşmışlar, başarı kazanmışlar, nişanlar almışlar ve eyaletlerde voyvodalık etmişlerdir..."

Yine soylu bir aile olan Çubarov'lar hakkında ise hemen hemen hiçbir şey bilmiyorum. Annemin babasının, Oryol'da çiftliğinin olduğu çocukluğumdan beri söyle-nirdi.

Baba tarafımsa oldukça varsıldı. Dedemin Oryol, Tambov, Voronej eyaletlerinde toprakları vardı. Ne var ki akli başında olmadığı için kardeşleri topraklarını bölüşmüşler. Dedemden kalan birkaç parça yeri de babam har vurup harman savurmuştu. Babam kaygısız ve savurgan biriydi. Kırım Savaşı'na "gönüllü" katılması ve kardeşlerimin eğitimi için Voronej kentine taşınmamız yoksulluğumuzun gün yüzüne çıkardı. Ben bu kentte doğdum ve hayal meyal anımsadığım olaylarıyla ilk üç yılım burada geçti. Babamın içki ve kumar düşkünlüğü yüzünden kentte büyüme olanağım kalmadı ve Oryol eyaletindeki çiftliğimize dönmek zorunda kaldık. Butırka'daki çiftliğimizde çocukluğumun yazları uçsuz bucaksız başaklar arasında, kışlarıysa insan boyu kar yığınları arasında geçti.

Babam fiziken güçlü ve sağlıklı biriydi. Epeyce uzun süren ömrü boyunca kendini keder ve mutsuzluğa kaptırmadı. Çabuk kızar ve kısa süre sonra yatışırdı. Kırım'a gidinceye dek ağzına bir damla içki koymayan babam, dönüşünde içmeye başladı. Ancak hiçbir zaman alkolik olmadı. Ara sıra çok içtiği oluyordu, arada uzunca bir süre bıraktığı da oluyordu. En önemlisi babam, içkiyi diğer aptalca zevklerle hiçbir zaman birleştirmede. Oryol'daki lisede kısa süre okumuştum. Ders çalışmaktan nefret eden babam eline ne geçerse büyük bir zevkle okurdu. Canlı ve düzgün konuşurdu. Şiirsel bir anlatımı vardı. Kurallara pek uymazdı. Kararlı, içi dışı bir, atılgan biriydi. Soylu ola-

rak dünyaya gelmenin üstünlüğüne inanıyordu. Serfler ve köylüler, “Ondan daha temiz ve iyi yürekli kimse yoktur!” derlerdi. Babam, kendininkinin yanında annemin malının çoğunu yemiş geri kalanı da ona buna dağıtmıştı. Avcılığı ve hep havası temiz yerlerde oturması seksen yaşına kadar hastalık nedir bilmeden yaşamasını sağladı. Annem, iyilik ve sağlık dışında babama hiç benzemezdi. Tüm yaşamı boyunca çektiği acılara, yaşamının son yirmi yılında yakalandığı astıma, tam yirmi beş yıl hiç aksatmadan yaptığı dinî perhize karşın oldukça uzun yaşadı. Annemin babası da içermiş ama babamla hiçbir benzerlikleri yoktur. Dedem subay olduğu için çok yerler görmüş ve oralarda yaşamıştı. Kuşkusuz anneme verilen eğitim, babamınkinden daha üstündü. Annem duygulu, saygılı, kararlı ve sulugözlüydü. Doğurduğu dokuz çocuktan beşini yitirmişti. Geride kalan bizlere bağlılığı ve düşkünlüğü anlatılamaz. Çocukluğumda ağabeylerimin evden uzakta olmaları, babamın düşkün olduğu yaşam biçimi, onun gözyaşlarının tek nedeniydi.

Çocukluğum ve gençliğimin ilk yılları annemin etkisinde geçti. Babamın bazı özellikleri beni daha sonraları etkiledi. Babam bizimle pek olmazdı. Çiftliğimiz küçüktü, o zamanlar akrabalarımızla çok seyrek görüşüyorduk. Çevremde hiç yaşıtım olmayınca yalnızlık çekiyordum. Kız kardeşim Maşa benden çok küçüktü. Çevremdeki her şeyle ilgileniyordum. Hemen her şey beni etkiliyordu: Çiftliğe uğrayan yolcuların anlattığı öyküler, tarlada çalışanların türküleri, bizim oralarda saklandığı söylenen kaçak askerlerle ilgili söylentiler, bahçemize konan kara karga, annemin, onun belki de Korkunç İvan zamanında bile yaşadığını söylemesi, batıdaki vişne bahçesine bakan odalardaki akşam güneşi. Annem ve çiftliğimizdeki hizmetçiler masal anlatmayı severlerdi. Onlar sayesinde tanıştım ülkemizin folklor birikimiyle.

Çevremi görmeye ve anlamaya yedi yaşımda başladım. O zamanki anılarımın çoğu tarlalar, kulübeler, köylüler ve biraz daha sonrası içinse öğretmenimle ilgilidir. Okula gitmeden önce derslerden arta kalan zamanda ve okula başladıktan sonra da tatillerde hep köylüler arasında yaşıyordum. Onlarla hayvanları güdüyor, ekin biçiyor, tarla sürüyordum. Doğu Dilleri Enstitüsü'nde eğitim gören ilk öğretmenim soylu bir ailedendi. Liselerde öğretmenlik yapmış ama içkiye başlayarak geçmişiyile tüm ilişkilerini koparmıştı. Köy köy, çiftlik çiftlik gezerdi. O zamana kadar uğradığı çiftliklerde pek barınmamıştı. Nedense beni sevdi ve bizimle kalmaya karar verdi. Dünyada çok yer gezdiği ve üç dilde okuyabildiği için hemen hemen bilmediği yok gibiydi. Homeros'un *Odysssei*'siyle bana çabucak okumayı öğretmişti. Ayıllarla dolu orman masallarını ve *Don Quijote*'u okuması bende ne sevdalar uyandırır!.. Keman çalıyor ve suluboya resim yapıyordu. Ben de onun yanında günlerce başımı kartondan kaldırmadan uğraşır dururdum. Bana bir kutu suluboya getirdiği günü ölünceye dek unutamam. Resam olma düşüyle göğün, ışığın, toprağın renklerinin değişmesini inceleyerek epey oyalanmıştım. Günlük olayları eleştiren yergiler yazardı. Ona öykünerek ben de şiir yazmaya başladım. İlk şiirimi sekiz yaşlarındayken yazmıştım. Mehtaplı bir gecede dağlar arasındaki bir vadide gezen ruhlardan söz eden bir şiirdi... Bu vadiyi sanki dün görmüşüm gibi şimdi tüm ayrıntılarıyla anımsıyorum...

Öğretmenimin öyle belli bir ders programı yoktu, aklına eseni dilediğince öğretiyordu. Yabancı dillerden nedense Latinceye ağırlık verirdi. O günlerde Latince gramer öğrenmek için neler çekmişim...

Okula başlamama iki yıl kala, dokuz yaşlarındayken yeni bir hevese kaptırdım kendimi: Azizlerin yaşamını okuyor, perhiz yapıyor ve sürekli ibadet ediyordum. Ön-

celeri bunu zevk için yapıyordum ama küçük kız kardeşim Nadya ölünce bütün bir kış süren ve ölümden sonrası düşüncesinin acısına dönüşen bir işkence oldu... Beni bu kâbustan bahar kurtardı. Kiliselerdeki ayinlerden hoşlanmazdım ama okuldayken bizi götürdükleri Yeletz kiliselerindeki ayinlerin hüznünden etkilenirdim. (Şimdi, hiçbir dinî inancım olmamasına rağmen eski Rus kiliselerini, Katolik kiliselerini, Müslüman ve Budist ibadet yerlerini gezmeyi seviyorum.)

Yeletz'deki yaşam ve lise benim için pek iç açıcı değildi. Rus liselerinin, hele hele taşra lisesiyle taşra kentinin ne olduğu malumdur. Doğayla baş başa bir yaşamdan ve annemin sevgisiyle o olağanüstü bakımından sonraki kent yaşamı, okulda disiplin adına yapılan saçma sapan baskılar, pansiyoner olarak yanlarında kaldığım küçük bir tüccarın ailesinin yaşadığı ortam, gelenekleri, düşünceleri, yaşama biçimi beni son derece sarstı. Önce-leri iyi çalışıp dersleri çok çabuk kavriyordum. Ancak alışmadığım koşullar sağlığımın bozulmasına yol açtı. Üstüne üstlük bir de âşık oldum. Gerek bu ilk aşkı, gerekse daha sonrakiler salt, tertemiz duygulardı ama beni yine de epeyce sarstılar. Sonunda ilk aşkı okuldan ayrılmama neden oldu...

Küçükken az okurdum, kitaba pek düşkün değildim ama sırtımızdan geçinenlerle babama konuk olan eski serflerin sigara sarmak için kopara kopara bitiremedikleri, evdeki kitapların tümünü okumuştum. *Robinson Crusoe*'yu, Gerbel'in¹ İngiliz Şairleri'ni galiba 1878 yılının resimli dergisini ve yazarının kim olduğunu hâlâ bilmediğim "Dünya ve İnsanlar"¹ okuduğumu anımsıyo-

1. Şair, yazar, yayıncı Nikolay Vasilyeviç Gerbel'in (1827-1883) 1875 yılında hazırladığı "İngiliz Şairleri, Biyografi ve Örnekler" kitabı günümüzde de basılmaktadır. (Ç.N.)

rum. Bu kitapların bana verdiği duygular hâlâ içimde ama onları betimlemek o denli zor ki... En önemlisi okuduğum her şeyi GÖRÜYORDUM. Bu da kuşkusuz büyük bir zevk veriyordu.

Okulda okuduklarımızın büyük bölümünü sevmedim. Yalnızca Andersen'in "Çan"ını beğenmiş ve severek okumuştum. Okulda bir sürü şiir ezberlememe karşın şiir yazmıyordum. Belleğim çok güçlüydü. Özellikle beğendiğim şeyleri kolay kolay unutmuyordum. Bundan, daha gençlik yıllarımda, Gogol'ün stilinde gözlemlerimi yazmaya yeltendiğim zamanlarda emin olmuştum.

Okuldan ayrıldıktan sonra Özerki köyündeki, anneannemden kalan çiftlikte epey bir şeyler karalayıp okuduğumu anımsıyorum. Evde çabucak kendimi toparladım, geliştim, gürbüzleştim. O yıl üniversiteyi bitiren ağabeyim Yuli karıştığı politik olaylar yüzünden bir yıl ceza almış ve üç yıllığına bizim oraya sürülmüştü. Gelişi benim için bulunmaz bir fırsat oldu. Okulda bıraktığım dersleri okuttu. Dil, psikoloji, felsefe, toplumbilimleri ve doğal bilimler çalıştırdı. En çok yazın konusu üzerine konuşup tartışıyorduk. O zamanlar, insanların, doğanın, anneannemin camları renkli eski evinin, komşu çiftliklerin, av partilerinin, kitapların, bazı renk ve kokuların beni büyülediğini anımsıyorum.

Çocukluktan delikanlılığa geçerken başkalarına, özellikle Lermontov'a ve yazımı bile onunkine benzetmeye çalıştığım Puşkin'e öykündüğüm için ilk şiirlerimi kolay yazıyordum. Elime ne geçerse okuyordum. Eski yeni dergiler, Lermontov, Jukovski, Schiller, Venevitinov, Turgenyev, Macaulay¹, Shakespeare, Belinski... Sonra Puşkin'e tam hayranlık. Yazarlarla ve onlara ait her şeyle yakından ilgileniyordum. Nadson ve veremden ölüşü beni nasıl da

1. Thomas Babington Macaulay (1800-1859): İngiliz devlet adamı, şair. (Ç.N.)

etkilemişti. Bir keresinde meyhanecinin biri bana, Yeletz'e bir "YAZAR"ın yerleştiğini söyleyince dosdoğru oraya koşmuş ve Nazarov adındaki bu adama gerçek bir ozan gibi büyük bir değer vermiştim.

O zamanlar yeni yazarlardan en çok hoşuma giden Garşin'di. İntihar etmesi beni epey etkilemişti. Yapıtlarının çoğunun Turgenyev'in kopyaları olduğunu bilmeme karşın Ertel'i de seviyordum. Çehov'daki bir şeyler onun üstünlüğü, özensiz yazdığı izlenimini yaratıyordu bende. O günlerde onun çoğu yapıtını bilmiyordum.

1887 Nisan'ında Peterburg'da çıkan *Rodina*¹ adlı dergiye bir şiirimi göndermiştim. Şiirim Mayıs sayısında çıkınca dünyalar benim olmuştu. Derginin o sayısını postaneden eve getirdiğim sabah, şiiri okuduğum ânı hiç unutamam. O yaz çok yazdım ve çok okudum. "Gece-nin gizemini gözle" için, iki ay geceleri hiç uyumadım.

1888 Eylül'ünde şiirlerim *Knijki Nedeli*²de² çıkmaya başladı. P.A. Gaydeburov'un yayımladığı dergide Şçedrin, Uspenski, Tolstoy ve Polonski'nin yazı ve şiirleri yer alıyordu. Gaydeburov bana büyük yakınlık gösterdi, öğütler verdi ve hatta yanlışlara sapmamam için diğer dergilerle çalışmamı bile yasakladı.

Bu sıralar durumumuz babam yüzünden yine kötüleşti. Ağabeyim Yuli, Harkov'a yerleşti. 1889 yılında ben de onun yanına gittim ve o zamanın deyişiyle azılı "radikaller"ın arasına düştüm. Ancak onların sayesinde, (babamın anlattıklarıyla) benim için büyük bir düş haline gelen Kırım'a gitme ve oraları görme fırsatını buldum. Günde otuz-kırk *verst*³ yürüyor, güneşin altında kararıyor ama bundan büyük bir mutluluk duyuyordum. O yılın sonba-

1. (Rus.) Anayurt. (Ç.N.)

2. (Rus.) Haftanın Kitapları. (Ç.N.)

3. 1067 metre uzunluğunda eski Rus ölçü birimi. (Ç.N.)

harında *Orlovski Vestnik*'te çalışmaya başladım. Gazetede düzeltmen, tiyatro eleştirmeni, öykücü, yazar olarak çalışıyordum. Orada yaşamımdaki en büyük mutsuzluğun kaynağı olan aşka tutuldum.

Daha normal bir yaşama ve düzenli işe ağabeyim Yuli'nin yerel yönetimin İstatistik Bürosu'nun müdürlüğünü yaptığı Poltova'da kavuştum. Orada kütüphane ve istatistik memurluğu yapmaya başladım. İşim pek zor değildi, bilgimi geliştirmek için sürekli okuyor ve çeşitli gazetelere makaleler yazıyordum. Sık sık gezilere çıkıyordum. A.A. Volkenştayn ile Tolstoy'un ziyaretine gittim. Tolstoy, beni yazarlığı bırakma düşüncesinden caydırdı. O zamanlar ona duyduğum hayranlık olağanüstüydü. G. Flaubert'i ve "İgor Alayı Destanı"nı beğeniyordum. Polonyalı ozan Mitskieviç, Kırım soneleri ve baladlarıyla beni büyülemişti. Onun yapıtlarını anadilinden okumak için Lehçe bile öğrenmiştim.

O yıllarda aşırı derecede duygulu şiirlerimi topladım ve yayımlattım. Kitabımın ilk eleştirisinde benim Fet'e öykündüğüm belirtiliyor ve düzyazıyı denemem öneriliyordu. Neyse ki diğer eleştiriler daha yumuşaktı. Poltova'dayken zaten düzyazıya yönelmiştim. Birkaç öykü yazmış ve Mihaylovski'nin yönettiği *Russkoye Bogatstvo*¹ dergisine birini yollamıştım. Öyküyü adsız yollamıştım ama derginin nisan sayısında "Köy Eskizi" adıyla yayımladılar ve Mihaylovski ileride "büyük bir yazar" olacağını yazdı.

1895 yılbaşında görevimden ayrılarak Peterburg'a gittim. Orada Mihaylovski ve Krivenko bana çok yakın davrandılar. Yine aynı yıl Moskova'da Çehov, Balmont Ertel ve Brüsov'la tanıştım. Daha sonraları Konevski ve

1. (Rus.) Rus Zenginliği. (Ç.N.)

Dobrolyubov'u tanıdım. Moskova'da, "Kendime ve Mısır Kraliçesi Kleopatra'ya" adlı yapıtıyla adından söz ettiren, şiir kalıplarında değişikler yapan, bir kalpak ve iç çamaşır-ları üstüne giydiği kepenekle gezen ozanla da tanıştım. O, diğerlerinden daha önce bu saçmalıklardan vazgeçmesine karşın ne yazık ki yeni Rus yazınına giremedi.

1897 yılında ilk öykü kitabım yayımlandı. Büyük başarı kazandı. Aynı yıl Peterburg'dan ayrıldım ve birkaç yıl yazı yazmadım. Bir göçebe gibi kâh Oryol'da kâh Ukrayna'da, kâh Kırım'da dolaştım durdum. O günlerde geçirdiğim bir bunalımla yazdıklarımın çoğunu, şiirle-rimden de iç dünyama değinmeyenler dışındakileri yok ettim. Başkalarının yazdıklarını aktarmak daha kolayıma gelince bir süre çeviriyle uğraştım.

O zamandan sonra başlayan az ya da çok olgun dö-nemlerimde yaşadıklarımı anlatmak gerçekten çok güç, o yüzden kısa kısa değinmeye çalışacağım.

1898'de tanınmış Yunan devrimci göçmen N. Zag-nis'in kızıyla evlendim. Rus sanatçıların birçoğunun bu-lunduğu Odessa'da bir buçuk yıl yaşadık. Sonra eşimden ayrılarak gezgin yaşamıma çekidüzen vermeye çalıştım. Kışları başkentte ve köyde, yazlarıysa Güney'de ve çoğun-lukla yurtdışında geçirmeye başladım. Bu sıralar Gorki, Kuprin, Andreyev gibi yazarların katıldıkları "Çevre" adı verilen yazın kulübüne katıldım. Ne var ki devrimle bir-likte bu kulüp dağıldı. 1907'de V.N. Muromtseva'yla ev-lendim. Eşimle birlikte birçok kez Türkiye'ye, Yunanis-tan'a, Mısır'a gittik. Bütün Anadolu kıyılarını dolaştık. Suriye'yi, Filistin'i, Oran'ı, Cezayir'i, Tunus'u, Büyük Sah-ra'yı, Seylan'ı gezdik. Hemen hemen bütün Avrupa'yı gördük. Özellikle İtalya ve Sicilya'yı iyice gezdik. Son üç yıl bütün kışları Kapri'de geçirdik. Şimdiye kadar yazdık-larımın üçte ikisini, son sekiz yılda (1907-1915) yazdım.

1898 yılında Amerikalı ozan Henry Longfellow'dan

yaptığım şiir çevirisi yayımlandı. Kuşkusuz ardından bir sürü eleştiri. 1900'de Skorpion ilk şiir kitabımı yayımladı. Eleştirmenler öyle saldırdılar ki aralarında beni “dekadanlık”la suçlayan bile oldu. Ben de Skorpion’dan ayrılmak zorunda kaldım. Özellikle “Alplerde” adlı sone büyük tepki yarattı. Oysa, onu çok önceleri düşünmüştüm ama bir türlü yazamamıştım. 1902’de bir başka yayınevi yapıtlarımı üç cilt halinde yayımladı. Bilimler Akademisi 1909’da beni üyeliğe seçerek onurlandırdı. Daha önce de birkaç kez Puşkin Ödülü verilmişti. 1912’de Rus Filoloji Derneği fahri üyeliğine getirildim. Aynı yıl Marks Yayınevi’nin benim şimdiye kadar yayımlanan tüm yapıtlarımı *Niva* dergisinde ek olarak yayınlamasını güzel bir olay olarak yorumluyorum. Genel olarak yaşam yolum çok karmaşık. Gerek benim hakkımda gerekse yapıtlarım hakkında birçok düşünce öne sürüldü. Yazarlığımın ilk on yılında yapıtlarımı eleştirenler kişiliğime de saldırdılar. Beni “sonbahar, hüzün ve asilzade yuvası ozanı” olarak gösterdiler. Kendi kabuğundan çıkmayan, suya sabuna dokunmayan bir adam olarak değerlendirdiler. Oysa söylenenler gibi hiçbir zaman uyuşuk, elini eteğini her şeyden çekmiş bir insan olmadım. Tam tersine içim sürekli duygu karşıtıllıklarıyla ve merakla doluydu. Bu duygularla yaşadım ve yapıtlarımı verdim. Aradan kısa bir süre geçmeden bu söylenenler unutuldu. Bana “dekadant”, “parnasist”, “duygusuz” diyenler yeteneğimi, dilimi, doğaya ve insanlara sevgimi göklere çıkarmaya başladılar. Hatta, yapıtlarımda Turgenyev’den Çehov’dan bir şeyler bulanlar çıktı. Oysa, hele hele Çehov’la hiçbir benzerliğim yoktu. Demek ki o zamanlar yazınımız büyük bir keşmekeşin içinde bulunuyormuş.

Yazarlığımın ikinci on yılı hâlâ akıllardadır. Bana olan yaklaşımlar tümüyle değişti. Rus yazınında sık sık yinelenen olayların benim *Köy*, “Gece Konuşması” gibi

yapıtlarımın başına geldiğini belirtmeliyim. İlk yıllarda bir sürü övgüyle birlikte sövgüye de tanık oldum. Bir soylu olduğum için devrime karşı olduğumu yaydılar, sanki Rus yazınında tek soylu yazar benmişim gibi geçmişimi başıma kaktılar. Köy yaşamıyla ilgisi olmayan, yalnızca konu bulmak için köye uğrayan “züppe bir aydın” olduğumu söylediler. Bana yalnızca yarar sağlayan Hindistan yolculuğumu kafalarına taktılar. Kuşkusuz Shakespeare’in “dört duvar arasına tıklımış aklın aptallıktan farkı yoktur” sözünü bilmediklerinden.

Rus halkına değinen yapıtlarımı didiklerken hiçbir kanıt göstermeksizin “olmuyor... gerçek bu değil...” diye yargılara vardılar. Ya da Dostoyevski, Çehov, Uspenski gibi yazarların “Tanrı vergisi” yeteneklerini başıma kaktılar, sanki bu yeteneklere karşı çıkıyormuşum gibi. Yeri gelmişken belirteyim Dostoyevski ve Tütçev’in yolları hiç de özendiğim yollar değildir. Her şey eskisi gibi gidiyor. Beni yerenler, Uspenski’yi “somurtkan, karamsar, halkı tanımayan” yazar diye karalamışlardı. Bana Çehov’u örnek gösterenler onun önüne de ondan öncekileri çıkarmışlardı. *Akıldan Bela*’nın başına gelenleri sanırım hâlâ anımsarsınız. Gogol’ün *Ölü Canlar*’ı ve *Müfettiş*’i üstüne, “İftira, olmayacak şeyler...” diye bağırانlar oldu. Dostoyevski’nin *Suç ve Ceza*’sı için öyle eften püften bir yerde değil *Sovremennik*’ gibi bir dergide, “Genç kuşağımıza atılan çirkin bir iftira, saçmalık... Uydurmalarla dolu saçmalıklar...” diye küfürler dizildi. Sık sık şöyle düşünürüm: Bu durum daha ne kadar sürecektir ve tarih hakkımızda ne yazacak? “Bu iftiradır, olamaz,” diye bağırıp, birkaç yıl geçtikten sonra o “olası” olmayanı “klasik” diye adlandırarak ders kitabı yapmak korkunç bir şey değil midir?

1. Puşkin’in kurduğu, 1836-1866 arasında Peterburg’da yayımlanan edebiyat dergisi. Türkçesi Çağdaş anlamına gelir. (Ç.N.)

İşte ben de bu nedenle eleştirmenlerin yazılarına al-
dırmamayı âdet edindim.

Moskova, 10.04.1915

ARSENYEV'İN YAŞAMI

Birinci Kısım

I

“Yazılmayan işler ve olaylar sisle örtülüp unutulmanın tabutuna atılır; yazılanlarsa canlılıklarını korurlar..”

Yarım yüzyıl önce, Orta Rusya’da bir köyde, babamın çiftliğinde doğdum.

Bizde başlangıç ve bitiş duygusu yoktur. Bana, doğduğum zamanı söylemelerine de üzülüyorum. Söylemelerdi şimdi kaç yaşında olduğumu –zaten yaşımın yükünü hissetmiyorum– bilmeyecek, on ya da yirmi yıl sonra ölebileceğim düşüncesinden kurtulacaktım. Issız bir adada doğup yaşasaydım ölümün varlığından da kuşkulalmazdım. “Ne büyük mutluluk!” diye geçiyor içimden. Ancak kim bilebilir ki? Belki de büyük bir mutsuzluk olurdu! Hem kuşku duymayacağım da bakalım doğru mu? Ölüm duygusuyla doğmuyor muyuz? Eğer cevap hayırsa, eğer ölümün varlığından kuşku duymayacaksam, yaşamı şimdi sevdiğim gibi sevebilir miydim?

Arsenyev’ler ve geçmişleri hakkında pek fazla şey bilmiyorum. Hem ne bilebiliriz? Yalnızca, Gerbovnik’e göre soyumuzun “zamanın karanlığında kaybolanların soyu”yla ilişkili olduğunu biliyorum. Soyumuzun “yok-

sul olmasına karşın tanınmış” olduğunu biliyorum; yaşamım boyunca bu tanınmışlığımı ve soyu sopu belirsiz olmadığını gururla duyumsadım. Hamsin yortusunda kilise “ölenlerin ruhlarını şad etmeye” çağırır. O gün derin anlamlarla dolu dualar göklere yükselir:

“Hepimiz köleniz, Tanrım, senin egemenliğinde ve İbrahim’in kollarında Âdem’den bugüne kadar sana hizmet etmiş babalarımızın, kardeşlerimizin, dostlarımızın, akrabalarımızın acılarını dindir!”

Bu dua burada boş yere mi anıldı? Bir zamanlar bu duayı okuyan “babalarımız, kardeşlerimiz, dostlarımız ve akrabalarımız”la aramızdaki ilişkiyi duyumsamak mutluluk değil midir? Ölümlü dedelerinden ölümlü çocuklarına geçen “Baba’nın açık, sonsuz yolunu”, ölümsüz “sonsuz” yaşamını, bu yolun “lekelenmemesi” için yani kesilmemesi için soyun ve kanın sürekliliğini, saflığını korumayı Kuzu’nun emrettiğine dair inancı ve her doğumla doğan kişilerin kanının arınacağı ve onların var olan her şeyin Baba’sıyla yakınlıklarının artacağı inancını dedelerimizin dedeleri anlatmamış mıydı?

Atalarımın arasında epeyce aptalın da bulunduğu doğrudur. Yine de atalarım kuşaktan kuşağa birbirlerine kendi kanlarını korumayı emretmişlerdir; soyluluğunuza layık olun! Soyumun armasına bakarken neler duyumsadıklarımı nasıl anlatabilirim? Şövalye silahları, zırh ve devekuşu tüylü miğfer. Altta da bir kalkan. Mavi fon üstünde bağlılık ve sonsuzluk simgesi bir yüzük ve ona aşağıdan yukarıya doğru giren haç kabzalı üç flöre.

Vatanımın yerini alan ülkede, bana barınacak yer veren kent gibi, bir zamanlar çok ünlü şimdise sönük olan ve küçük hayatlarını yaşayan kentlerin sayısı oldukça fazladır. Yine de bu yaşamların üstünde, haçlılar zamanından kalma gri bir kule, sayısız kapısı ve heykelleleriyle katedral hüküm sürer ve çatıdaki haçın üstünde Yaradan’ın habercisi horoz, ulu şeyler müjdeler.

II

İlk anımsadıklarım, şaşkınlık uyandıran ufak tefek şeyler. Sonbahar güneşiyle aydınlanan büyük bir oda ve güneye bakan camdan görünen yamaçtaki güneş pırıltıları... İşte hepsi bu, yalnızca bir an! Neden özellikle o gün, o saat, o anda böylesine boş bir nedenle bilincim ilk kez bu kadar parlak biçimde ışıldadı? Sonrasında da neden uzunca bir süre sönüp gitti?

Çocukluğumu hüznle anımsıyorum. Her çocukluk hüznü doludur: Her şeye ve herkese yabancı, çekingен bir yürek, küçük hayallerle kurulan cılız bir dünya... Harika, mutlu günler! Hayır, hayır mutsuz, hastalık derecesinde hassas, acınası günler!

Benim çocukluğum belki de bir dizi özel koşullar yüzünden hüznü geçti. Ne de olsa tam anlamıyla taşrada büyüdüm. Bomboş, uçsuz bucaksız tarlalar ve aralarında yapayalnız çiftlik... Kışın, engin kar denizi, yazın buğday, ot ve çiçek denizi... Üstüne tarlaların sonsuz sessizliği, gizemli suskunluğu... Bu sessizlikte bir köstebek ya da bir tarlakuşu hüznülenir mi? Hayır, onlar hiçbir şey sormazlar, hiçbir şeye şaşırılmazlar, insan yüreğini sürekli şaşkınlığa düşüren o mahrem ruhu duyumsamazlar, ne boşluğun çağrısını ne de zamanın akışını bilirler. Ben daha o zamanlar bile bütün bunları biliyordum. Göğün derinliği ve tarlaların uzaklığı bana sanki onlardan ayrı bambaşka şeylerden bahsediyor; içimde eksikliğini duyduğum şeye özlem duymama ve hayal kurmama neden oluyor; kime ve neye olduğu bilinmeyen anlaşılmaz bir sevgi ve sevecenlikle bana dokunuyordu.

O sırada insanlar neredeydi? Bütün toprağımız küçük bir çiftlikti, Kamenka Çiftliği; büyük çiftliğimizin, babamın sık sık gidip uzun süreler kaldığı Don Nehri

Kimi ve neyi seversek sevelim bu aşkın içinde sevdiğini sonsuza kadar yitirme korkusunun verdiği bir acı vardır.

Rus bozkırlarında kaygısız geçen çocukluk yılları, Arsenyev'in çocukluk dünyasını şiddetle istila eden ölüm, ergenliğin ilk kıpırtıları, ilk aşk... Devrim öncesi Rusya'sında geçen bu hikâye, Arsenyev'in kadınlarla ilişkilerini, anlam ve tatmin bulma mücadelesini ve nihayetinde insan varoluşunun bencil, değişken doğasının farkına varışını ele alıyor.

Arsenyev'in Yaşamı, birçok Rus yazar gibi devrimden sonra sürgün hayatı sürmüş ve anavatanına bir daha hiç dönmemiş olan, 1933'teyse Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülen ilk Rus yazar Ivan Bunin'in tek romanı.

"Herkes *Arsenyev'in Yaşamı*'nı benim hayatım olarak okuma eğiliminde. Halbuki öyle değil. Gerçeklik, hakkında doğrudan yazamayacağım bir şey."

Ivan Bunin

#rusedebiyatı #ölüm #aşk #taşra #yoksulluk #çocukluk #rusdevrimi

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [@](#) | [X](#) canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-6398-4

9 789750 763984